

MAREK MATEJUN

**Instytut Zarządzania
Politechnika Łódzka**

OCENA SYSTEMU WSPOMAGANIA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W AGLOMERACJI ŁÓDZKIEJ

Opiniodawca: **prof. dr hab. Lidia Sobolak**

Powodzenie i dalszy rozwój polskiej gospodarki, wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw oraz zmniejszenie bezrobocia zależy w dużym stopniu od rozwoju sektora małych i średnich firm. W trakcie działania napotykają one jednak na liczne bariery i ograniczenia utrudniające realizację zadań gospodarczych i społecznych. Niewątpliwie istnieje konieczność dodatkowego wspomagania i stymulowania tego rozwoju. Szansą może być tu właściwe i efektywne wykorzystanie zarówno pomocy pochodzącej z budżetu państwa, jak również środków pomocowych z Unii Europejskiej. Podstawowym warunkiem skutecznej pomocy jest jednak stworzenie właściwie działającego zaplecza instytucjonalnego systemu wspierania przedsiębiorczości. Celem artykułu jest ocena systemu wspierania przedsiębiorczości w aglomeracji łódzkiej. Badania zostały przeprowadzone zarówno wśród przedsiębiorstw korzystających z pomocy, jak również wśród podmiotów które z niej nie korzystały. Przedsiębiorcy przedstawili swoje oczekiwania wobec rozwiązań mających zapewnić pomoc sektorowi MSP.

1. Uwagi wstępne

Rozwój sektora MSP, przynajmniej od pewnego momentu, wymaga wszechstronnej pomocy na dużą skalę, zaś potrzeba i oczekiwania intensywnego wspierania rozwoju małych i średnich firm są silnie akcentowane przez przed-

siębiorstwa, ośrodki gospodarcze, jak również przez znaczną część ekonomistów formułujących politykę gospodarczą kraju [1, s. 66]. Rozwój możliwości rynkowych jest bowiem warunkiem spełniania przez firmy sektora MSP swojej roli, zarówno w aspekcie gospodarczym, jak też społecznym. Dla pełnego ujawnienia zalet małych i średnich firm konieczne jest podjęcie pewnych działań wspierających i eliminujących trudności w ich funkcjonowaniu i rozwoju. Chodzi tu jednak nie o działania faworyzujące sektor MSP, **lecz wyrównujące jego rynkowe warunki działania** [2, s. 9].

Skuteczność systemu wspomaganie małych i średnich przedsiębiorstw zależy w dużym stopniu od efektywnej współpracy firm sektora MSP z instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość. Wśród warunków, które powinien spełniać system pomocy należy wymienić szeroką informację o instytucjach pomocowych dla przedsiębiorców, kompleksowość oraz łatwość dostępu do usług pozwalających na minimalizację barier działalności i pozwalających rozwijać ich możliwości rynkowe. Istotne są tu również niskie koszty usług, które powinny umożliwiać korzystanie z pomocy niewielkim, często nowo powstałym przedsiębiorstwom oraz słabszym ekonomicznie firmom, które niejednokrotnie borykają się z trudnymi problemami rynkowymi.

W celu oceny jakości systemu wspomaganie małych i średnich przedsiębiorstw w aglomeracji łódzkiej przeprowadzono badania wśród firm sektora MSP. Badaniu poddano zarówno efektywność współpracy tych przedsiębiorstw z instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość, jak również oczekiwania dotyczące systemu wspierania przedsiębiorczości przez firmy nie korzystające dotychczas z oferty usług pomocowych.

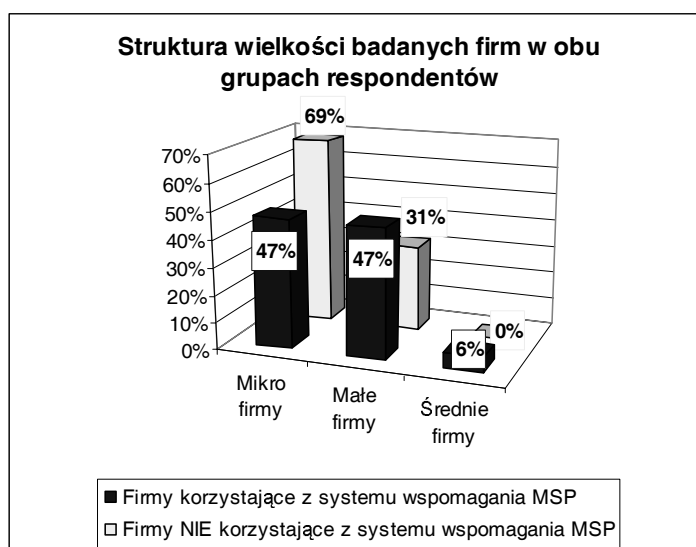
Badanie zostało przeprowadzone w 2001 r. wśród małych i średnich przedsiębiorców, prowadzących działalność na terenie aglomeracji łódzkiej. Jako narzędzie badawcze zastosowano ankietę. Respondenci zostali podzieleni na dwie grupy. Pierwsza grupa to przedsiębiorcy, którzy korzystali z usług instytucji wspierających MSP w aglomeracji łódzkiej. W ich przypadku zbadano, z których usług i jakich organizacji pomocowych korzystali oraz jak oceniają zakres poinformowania o systemie wspomaganie MSP. Szczególną uwagę poświęcono opiniom dotyczącym kompleksowości, jakości, kosztów i dostępności oferowanych usług.

Przedsiębiorcy z drugiej grupy nie korzystali dotychczas z usług instytucji wspierających MSP. W tej grupie badano stopień poinformowania o systemie wspomaganie MSP, poddano analizie ocenę kompleksowości, kosztów oraz dostępności do usług instytucji wspomagających. W tym przypadku główny nacisk badań położono na określenie przyczyn niekorzystania z systemu wspomaganie MSP. W przypadku obu grup zbadano również, jakie formy pomocy instytucji wspierających przedsiębiorczość wydają się im najkorzystniejsze oraz jakie zmiany zaproponowałyby w systemie wspomaganie MSP.

Dobór respondentów do pierwszej grupy przeprowadzono w oparciu o adresy firm otrzymane od instytucji wspomagających przedsiębiorczość działających na terenie aglomeracji łódzkiej: Fundacji Inkubator, Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego, Izby Rzemieślniczej w Łodzi oraz Łódzkiej Izby Przemysłowo-Handlowej. Dobór respondentów do drugiej grupy przeprowadzono losowo, wśród przedsiębiorstw z aglomeracji łódzkiej. Losowy dobór próby wykazał, że przedsiębiorstwa rzadko korzystają z usług instytucji wspomagających, gdyż tylko 2 firmy na 37 zbadanych korzystały z usług instytucji pomocowych (Międzynarodowej Fundacji Kobiet i Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego). W sumie, w badaniu wzięło udział 88 małych i średnich przedsiębiorstw, w tym 53 przedsiębiorstwa (60%) korzystające z usług pomocowych i 35 firm (40%), które dotychczas nie korzystały z oferty systemu wspierania MSP.

2. Charakterystyka respondentów

Wśród badanych firm ponad połowę (56%) stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0 do 5 pracowników, 41% - firmy małe, zatrudniające od 6 do 49 osób, a 3% - średnie przedsiębiorstwa (do 249 osób). W pierwszej grupie mikro i małe przedsiębiorstwa stanowiły po 47% badanej populacji, natomiast w grupie drugiej, większość (69%) stanowiły najmniejsze firmy (rys. 1).

Rys.1. Struktura wielkości badanych firm w obu grupach respondentów

Taki rozkład oznacza, że z systemu wspomagania małych i średnich przedsiębiorstw **w większym zakresie korzystają firmy małe i średnie**. Znacząca liczba najmniejszych (mikro) przedsiębiorstw nie korzysta z usług instytucji wspomagających przedsiębiorczość.

Wśród form prawnych prowadzenia działalności gospodarczej przez respondentów przeważa osoba fizyczna (66% badanych firm). Znaczna część przedsiębiorstw działa jako spółki cywilne (20%). Wyniki badań pokazują, że z usług instytucji wspierających przedsiębiorczość **w większym zakresie korzystają małe i średnie firmy posiadające bardziej zaawansowane formy organizacyjno-prawne** (tabela 1).

Tabela 1

Charakterystyka grup przedsiębiorstw według formy prawnej

Przedsiębiorcy	Forma prawna działalności			
	osoba fizyczna	spółka cywilna	sp. z o.o.	S.A.
Korzystający z systemu wspomagania MSP	53%	25%	15%	8%
NIE korzystający	86%	14%	0%	0%
Ogółem	66%	20%	9%	5%

Badane przedsiębiorstwa najczęściej działają na rynku krajowym (32% firm) oraz lokalnym (31% firm). Wyniki zaprezentowano w tabeli 2.

Tabela 2

Charakterystyka próby przedsiębiorstw według obszaru działania

Przedsiębiorcy	Obszar działania			
	lokalny	regionalny	krajowy	międzynarodowy
Korzystający z systemu wspomagania MSP	19%	28%	40%	13%
NIE korzystający	49%	26%	20%	6%
Ogółem	31%	27%	32%	10%

Jak wynika z powyższych danych, z usług instytucji wspierających przedsiębiorczość w większym stopniu korzystają podmioty o **szerszym zakresie działania**, obecne na rynkach krajowych i międzynarodowych. Wśród firm nie korzystających z systemu wspomagania MSP przeważają natomiast firmy mniejsze, działające na rynkach lokalnych.

Dane demograficzne badanych przedsiębiorców pokazują, że z systemu wspomagania MSP korzystają w większym zakresie młodszy przedsiębiorcy, bardziej ambitni, wychowani w duchu gospodarki wolnorynkowej i nie bojący się nowych wyzwań. Istotne znaczenie ma tu również wykształcenie. Przedsiębiorcy korzystający z usług instytucji pomocowych częściej są absolwentami wyższych uczelni, natomiast osoby z drugiej grupy znacznie częściej legitymują się wykształceniem średnim technicznym lub zawodowym.

Większość badanych przedsiębiorstw działa w **sektorze usług**, na który wskazało 64% respondentów. Na kolejnych miejscach znajdują się odpowiednio **produkcja** (30%), **handel** (23%) i **budownictwo** (1%) respondentów. Wśród przedsiębiorstw korzystających z systemu wspomagania MSP firmy zajmujące się handlem stanowią jedynie 15% (w drugiej grupie stanowią one 34%). Oznacza to, że dostęp do pomocy systemu dla firm handlowych może być utrudniony.

Z usług instytucji wspomagających w większym stopniu korzystają przedsiębiorstwa 6-10 letnie (36% respondentów) oraz firmy najmłodsze (23%). Wynikać to może z potrzeby poszerzania wiedzy, nawiązywania kontaktów handlowych oraz pozyskiwania kapitału przeznaczanego na inwestycje przez firmy stosunkowo młode (tabela 3).

Tabela 3

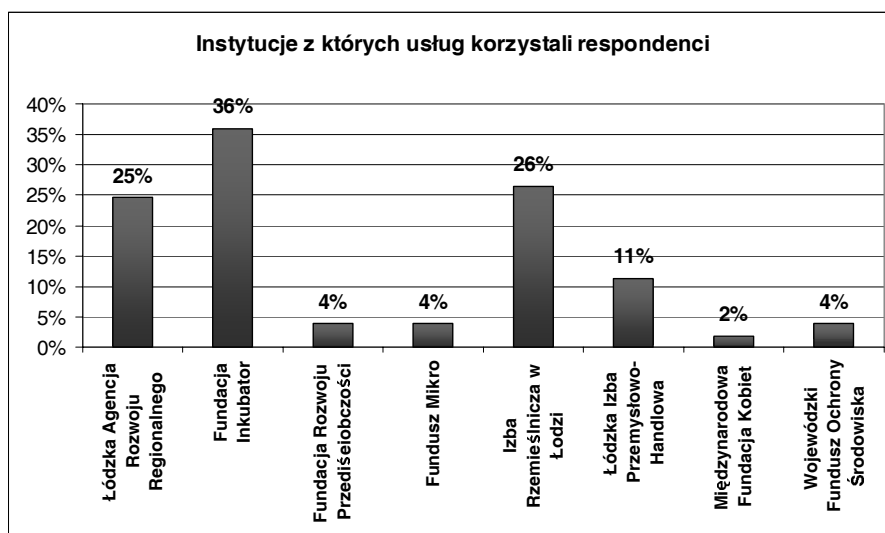
Charakterystyka respondentów według okresu działalności

Przedsiębiorcy	Okres działalności				
	1-5 lat	6-10 lat	11-15 lat	16-20 lat	pow. 20 lat
Korzystający z systemu wspomagania MSP	23%	36%	19%	11%	11%
NIE korzystający	17%	34%	14%	14%	20%
Ogółem	20%	35%	17%	13%	15%

Jak wynika z przedstawionej charakterystyki respondentów z usług instytucji wspomagających przedsiębiorczość korzystają w większym stopniu firmy małe i średnie niż mikroprzedsiębiorstwa. Cechują się one szerszym zakresem działania, prowadzone są przez lepiej wykształconych przedsiębiorców. Są to często podmioty działające na rynkach krajowych i międzynarodowych. Z drugiej strony, w grupie podmiotów nie korzystających z systemu wspomagania MSP znalazły się przedsiębiorstwa o mniejszym, często lokalnym zakresie działania.

3. Prezentacja wyników badań

Respondenci z pierwszej grupy korzystali z usług różnorodnych instytucji wspierających przedsiębiorczość z terenu aglomeracji łódzkiej (rys. 2).

Rys. 2. Instytucje pomocowe, z usług których korzystali respondenci

89% przedsiębiorców korzystało z usług **tylko jednej instytucji** wspierającej mały i średni biznes, a żaden spośród respondentów z pierwszej grupy nie korzystał więcej niż z dwóch instytucji wspomaganie MSP. Przedsiębiorcy z terenu aglomeracji łódzkiej **bardzo rzadko** korzystają z usług instytucji pomocowych spoza regionu. Jedynie 4% respondentów korzystało z pomocy instytucji wspierających MSP **spoza aglomeracji łódzkiej**. Wśród takich organizacji wymieniono Agencję Rozwoju Regionalnego w Mielcu i Tomaszowie oraz Fundusz PHARE Unii Europejskiej.

Wśród **form pomocy**, z których korzystali przedsiębiorcy przeważającą grupę stanowią **kursy i szkolenia**, z których korzystała prawie połowa respondentów. Na kolejnych miejscach znajduje się **pomoc finansowa** (28%) oraz pomoc **lokalowa/ogólnobiznesowa** (26%). Duży zakres korzystania z pomocy lokalowej i ogólnobiznesowej wynika jednak z dużej grupy przedsiębiorców korzystających z usług Fundacji Inkubator, którzy w przeważającym zakresie korzystali z takich form pomocy. Znaczna ilość przedsiębiorców (21%) korzystała również z **pomocy doradczej** oraz **nawiązywania kontaktów handlo-**

wych (17% respondentów). Najmniej przedsiębiorców korzystało z **transferu technologii** (tabela 4).

Tabela 4

Formy pomocy, z których korzystali przedsiębiorcy

Firmy	pomoc finansowa	kursy/szkolenia	doradztwo	pomoc lokalowa/	nawiązywanie kontaktów handlowych	transfer technologii
Mikro	8%	40%	28%	52%	24%	12%
Małe /średnie	46%	57%	14%	4%	11%	4%
Ogółem	28%	49%	21%	26%	17%	8%

Mikroprzedsiębiorstwa korzystały przede wszystkim z **pomocy lokalowej i ogólnobiznesowej** (52% podmiotów), natomiast małe i średnie firmy najczęściej korzystały z **kursów i szkoleń** (57%) oraz **pomocy finansowej** (46% firm). Jak wynika z danych zaprezentowanych w tabeli 4 mikroprzedsiębiorstwa znacznie częściej korzystały również z **nawiązywania kontaktów handlowych** oraz **transferu technologii**. Okazuje się, że mogą one mieć utrudniony dostęp do pomocy finansowej, która w największym zakresie przypada większym firmom.

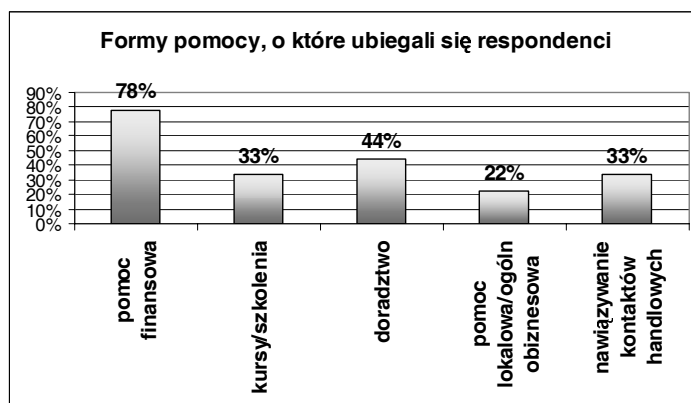
Nieco ponad połowa przedsiębiorców (51%) **dobrze ocenia jakość usług** świadczonych przez instytucje wspomagające małe i średnie przedsiębiorstwa. Bardzo dobrą opinię wystawiło 13% respondentów. Jedna czwarta badanych źle ocenia jakość usług świadczonych przez instytucje pomocowe, a 11% nie wyraziło opinii. Przedsiębiorcy korzystający z usług instytucji wspomagających MSP **nie wyrazili bardzo negatywnych opinii** na temat jakości usług.

Ponad połowa (57%) respondentów z pierwszej grupy **pozytywnie ocenia współpracę** z organizacjami wspierającymi MSP. Opinię bardzo pozytywną wystawiło 9% respondentów. Negatywnie jakość współpracy oceniło 19% respondentów, 2% wyraziło opinię o bardzo negatywnej współpracy. 13% przedsiębiorców nie wyraziło opinii.

Spośród przedsiębiorców należących do grupy firm **nie korzystających z usług** instytucji wspierania biznesu, o systemie wspomagania MSP **nie słyszało aż 37% respondentów**. Mniejszą wiedzą na temat systemu pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw wykazali się mali przedsiębiorcy (o systemie nie wiedziało 55% respondentów). Większość mikroprzedsiębiorstw wiedziała natomiast o tym systemie (71% badanych).

Spośród przedsiębiorstw z drugiej grupy, które słyszały o systemie wspomagania MSP **41% chciało skorzystać** z usług instytucji wspomagających przedsiębiorczość. Najwięcej respondentów chciało skorzystać z oferty Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego (44% przedsiębiorców), Izby Rzemieślniczej oraz Funduszu Mikro (po 33% osób).

Wśród form pomocy, o którą zwracali się przedsiębiorcy z drugiej grupy dominują **usługi finansowe**, którymi zainteresowanych było aż 78% respondentów. Prawie połowa badanych ubiegała się o **pomoc doradczą**, a jedna trzecia była zainteresowana **kursami/szkoleniami** oraz **nawiązywaniem kontaktów handlowych** (rys. 3).

Rys. 3. Formy pomocy, o które ubiegali się respondenci z drugiej grupy

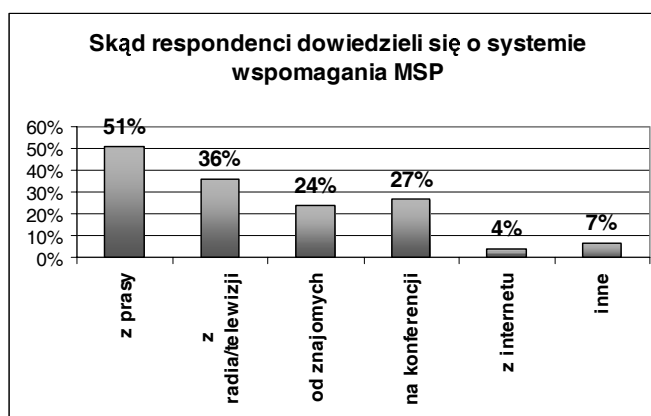
Jako **przyczynę nieskorzystania** z pomocy instytucji wspomagających MSP wszyscy respondenci z drugiej grupy wskazywali najczęściej na **brak wystarczającej informacji o ofercie** (66% przedsiębiorców). Kolejnymi przyczynami były **wysokie wymagania formalne** (40%), **obawy przed skorzystaniem z oferty** (31%) oraz **brak czasu na taką działalność** (31% respondentów).

Wśród przedsiębiorców z drugiej grupy, **starających się o pomoc z instytucji wspomagających**, najwięcej, 67% respondentów, jako przyczynę nieskorzystania z usług podało **obawy przed zobowiązaniami z tytułu tego typu pomocy**. Respondenci warunkowali to najczęściej niepokojem dotyczącym spłaty zaciąganych zobowiązań, wskazywali również na obawy przed spełnieniem warunków wymaganych przez instytucje wspomagające. W tym przypadku ponad połowa badanych jako przyczynę nieskorzystania z oferty podała też **wysokie koszty oferowanych usług**. Na kolejnych miejscach znalazły się **wysokie wymagania formalne** oraz **brak informacji o ofercie** (wskazało na nie po 44% respondentów).

Analizując powyższe wyniki należy stwierdzić, że przedsiębiorcy pragnący skorzystać z usług instytucji wspomagających MSP napotykają na szereg barier i ograniczeń. Większość wiąże się z niepewnością dotyczącą przyszłej pozycji firmy na rynku oraz niepewnością odpowiedniej kondycji ekonomicznej przedsiębiorstwa, umożliwiającej skorzystanie z oferty. Główną przyczyną małego zainteresowania przedsiębiorców systemem wspomagania MSP jest jednak **brak informacji o ofercie**.

Poniżej zaprezentowano **opinie respondentów** na temat zakresu poinformowania o systemie wspomagania MSP, kompleksowości usług oferowanych przez instytucje wspomagające, kosztach usług oraz dostępności do usług. Opinie wyrażone zostały przez przedsiębiorców korzystających z usług instytucji wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa oraz tych, którzy nie korzystali, ale słyszeli o systemie wspomagania MSP.

Największy udział w **dostarczaniu informacji o systemie** wspomagania małych i średnich przedsiębiorstw ma **prasa** (51% respondentów wskazało na nią, jako na źródło informacji o systemie) oraz **radio i telewizja** (odpowiednio 36% badanych przedsiębiorców). Na kolejnych miejscach znalazły się konferencje oraz informacje uzyskane od znajomych (rys. 4).

Rys. 4. Skąd respondenci dowiedzieli się o systemie wspomagania MSP

Bardzo mało respondentów dowiedziało się o systemie wspomagania MSP **z internetu**. Jest to spowodowane niskim wykorzystaniem tego medium w polskich, małych i średnich przedsiębiorstwach. Badania pokazują bowiem, że jedynie 7,2% małych i średnich firm stosuje internet w swojej działalności [3, s. 33]. W wyniku tego wiele interesujących informacji przedstawionych na stronach internetowych ośrodków innowacji i przedsiębiorczości nie dociera do przedsiębiorców.

Ponad połowa respondentów **źle** ocenia **zakres poinformowania o systemie** wspomagania MSP. **Bardzo źłą** opinię wystawiło 16% respondentów. Dobrze zakres informacji ocenia 23% badanych, a bardzo dobrą ocenę wystawiło 3% respondentów. Chociaż opinie na temat informacji o systemie wspierania biznesu są w przeważającej części negatywne, przedsiębiorcy korzystający z usług instytucji wspomagających lepiej oceniają zakres informacji o systemie wspomagania MSP (tabela 5).

Tabela 5

Opinie na temat zakresu poinformowania o systemie wspomagania MSP dokonane przez obie grupy respondentów

Grupy respondentów	Opinia na temat zakresu poinformowania na temat systemu wspomagania MSP				
	bardzo dobra	dobra	zła	bardzo zła	brak opinii
Korzystający z systemu wspomagania MSP	4%	26%	51%	17%	2%
Nie korzystający, ale słyszeli o systemie	0%	14%	73%	14%	0%
Ogółem	3%	23%	57%	16%	1%

Na podstawie tych danych można stwierdzić, że zakres informacji o systemie wspomagania MSP **jest niewystarczający**. Blisko trzy czwarte wszystkich respondentów oceniło go bowiem jako **zły i bardzo zły**.

Największa grupa respondentów (40%) **dobrze** ocenia **kompleksowość usług** oferowanych przez instytucje wspierające MSP. W tym przypadku znacznie **gorzej kompleksowość oceniają przedsiębiorcy nie korzystający z usług instytucji wspierających MSP**, którzy wyrazili blisko 75% opinii negatywnych. Związane jest to ze zbyt małym zakresem poinformowania o ofercie instytucji pomocowych, jak również z brakiem doświadczeń we współpracy z tymi organizacjami. Przedsiębiorcy korzystający z usług instytucji wspierających biznes **znacznie lepiej oceniają kompleksowość usług** niż przedstawiciele drugiej grupy. Ponad połowa respondentów z pierwszej grupy ocenia bowiem kompleksowość usług **dobrze i bardzo dobrze** (tabela 6).

Tabela 6

Ocena kompleksowości usług instytucji wspierających MSP

Grupy respondentów	Opinia na temat kompleksowości usług oferowanych przez instytucje wspierające MSP				
	bardzo dobra	dobra	zła	bardzo zła	brak opinii
Korzystający z systemu wspomagania MSP	4%	51%	30%	4%	11%
Nie korzystający, ale słyszeli o systemie	0%	14%	50%	23%	14%
Ogółem	3%	40%	36%	9%	12%

Najbardziej wiarygodna **ocena kosztów usług** mogła zostać dokonana na podstawie opinii wyrażonych przez przedsiębiorców korzystających z usług instytucji wspierających MSP. Wśród przedsiębiorców z drugiej grupy, aż połowa respondentów nie wyraziła bowiem na ten temat opinii. Przedsiębiorcy korzystający z pomocy w 40% ocenili koszty usług jako **niskie**. Ponad jedna trze-

cia badanych wyraziła jednak opinie, że są one **wysokie** i **bardzo wysokie**. Przedsiębiorcy nie korzystający z usług instytucji pomocowych koszty usług tych organizacji ocenili jako **wysokie** (27% respondentów) i **bardzo wysokie** (14% badanych). Jedynie 9% przedsiębiorców z drugiej grupy oceniła koszty usług instytucji wspierających mały i średni biznes jako **niskie** (tabela 7).

Tabela 7

Ocena kosztów usług oferowanych przez instytucje wspomagające, dokonana przez respondentów

Grupy respondentów	Ocena kosztów usług oferowanych przez instytucje wspierające MSP					
	bezpłatne	bardzo niskie	niskie	wysokie	bardzo wysokie	brak opinii
Cała próba	5%	1%	31%	28%	11%	24%
Korzystający z systemu wspomagania MSP	8%	2%	40%	28%	9%	13%

Małe i średnie przedsiębiorstwa wyżej oceniają koszty oferowanych usług niż mikroprzedsiębiorstwa. Wyższa ocena kosztów wyrażona przez większe przedsiębiorstwa wynika z faktu, że podmioty te w znacznie szerszym zakresie korzystają z droższych usług, zwłaszcza z pomocy finansowej. Wynika z tego, że tego rodzaju usługi oferowane przez instytucje wspomagające są **stosunkowo kosztowne**, nawet dla większych podmiotów.

Blisko połowa ankietowanych przedsiębiorców korzystających z pomocy instytucji pomocowych oraz słyszających o systemie wspomagania MSP **źle** ocenia **dostępność do usług** oferowanych przez te organizacje. W sumie 56% respondentów źle i bardzo źle ocenia dostępność firm do systemu wspomagania małych i średnich przedsiębiorstw. W tym przypadku przedsiębiorcy, którzy korzystali z pomocy instytucji wspierających przedsiębiorczość lepiej oceniają dostępność do usług. Na dobrą i bardzo dobrą dostępność wskazuje tu 46% respondentów, natomiast w drugiej grupie podobną opinię wyraża jedynie 18% badanych (tabela 8).

Tabela 8

Ocena dostępności do usług dokonana przez obie grupy respondentów

Grupy respondentów	Opinia na temat dostępności do usług oferowanych przez instytucje wspierające MSP				
	bardzo dobra	dobra	zła	bardzo zła	brak opinii
Korzystający z systemu wspomagania MSP	4%	43%	38%	8%	8%
Nie korzystający, ale słyszeli o systemie	0%	18%	64%	18%	0%
Ogółem	3%	36%	45%	11%	5%

Mikroprzedsiębiorstwa gorzej oceniają dostępność do usług niż firmy małe i średnie. 60% najmniejszych podmiotów **źle i bardzo źle ocenia dostępność** do systemu wspomagania MSP, podczas gdy wśród firm większych ten wskaźnik wynosi 52%. Najlepiej dostępność do usług oceniają przedsiębiorstwa produkcyjne. Ponad połowa takich firm oceniła dostępność jako **dobrą**. Natomiast aż 67% firm zajmujących się handlem wydało na ten temat ocenę **złą** lub **bardzo złą**. Badania pokazują, że **firmy handlowe mają najtrudniejszy dostęp** do systemu wspomagania MSP.

Poniżej przedstawiono opinie badanych przedsiębiorców na temat form pomocy, których oczekują od systemu wspomagania małych i średnich przedsiębiorstw i które wydają im się najkorzystniejsze, jak również propozycje zmian w systemie. Na pytania te odpowiadali **wszyscy respondenci**.

Ponad 75% badanych przedsiębiorców, jako najkorzystniejszą formę pomocy z instytucji systemu wspomagania MSP wymieniło **pomoc finansową**. Na drugim miejscu, połowa respondentów wskazała **nawiązywanie kontaktów handlowych**. W dalszej kolejności wskazano na **kursy i szkolenia** oraz **usługi doradcze** (42% respondentów), (tabela 9).

Na **pomoc finansową** bardziej liczą właściciele **małych i średnich firm**. 85% spośród nich oceniło tę formę pomocy jako najkorzystniejszą. Na pomoc finansową wskazało też 71% właścicieli **mikroprzedsiębiorstw**. Większe firmy chętniej korzystałyby też z **transferu technologii**. Mikro podmioty bardziej liczą natomiast na **pomoc lokalową i ogólnobiznesową**. Na te formy pomocy wskazało 18% respondentów z najmniejszych firm i tylko 5% z małych i średnich (tabela 9).

Tabela 9

Najkorzystniejsze formy pomocy według respondentów

Firmy	Najkorzystniejsze formy pomocy w zależności od wielkości przedsiębiorstw					
	pomoc finansowa	kursy/szkolenia	doradztwo	pomoc lokalowa	nawiązywanie kontaktów handlowych	transfer technologii
Mikro	71%	43%	43%	18%	49%	12%
Małe/średnie	85%	41%	41%	5%	54%	23%
Ogółem	77%	42%	42%	13%	51%	17%

Ankietowani przedsiębiorcy, bardzo chętnie proponowali **zmiany w systemie wspomagania MSP**. Różnego rodzaju propozycje usprawniające system podała blisko połowa respondentów. Z dużego zainteresowania przedsiębiorców zmianami w systemie wynika, że odczuwają oni wiele niedogodności, zarówno w polityce państwa, jak też w samym systemie wspomagania MSP. Według badań firmy w większości (61% respondentów) **źle oceniają politykę rządu**

wobec małych i średnich przedsiębiorstw. W sumie aż 89% badanych przedsiębiorców **negatywnie** (źle i bardzo źle) ocenia politykę rządu wobec MSP. Ogólnie propozycje zmian można podzielić na dwie grupy: związane z **zagadnieniami makroekonomicznymi i polityką państwa**, dotyczącą w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwiązaniami **specyficznymi dla systemu wspomagania MSP**.

W pierwszej grupie zmian, związanych z polityką państwa wobec MSP, przedsiębiorcy najczęściej wymieniali konieczność zmian w systemie podatkowym oraz prawie pracy. Najczęściej powtarzał się postulat **zmniejszenia obciążeń podatkowych, opłat z tytułu ubezpieczeń społecznych**, jak również związanych ze zwolnieniami lekarskimi pracowników. Mali i średni przedsiębiorcy wskazywali również na konieczność **uproszczenia systemu podatkowego** oraz **sprawozdawczości do Urzędu Statystycznego**. Respondenci znaczną ilość zmian wiąźali również z koniecznością **likwidacji różnego rodzaju barier administracyjnych**, które obecnie są jedną z głównych przyczyn problemów małych i średnich przedsiębiorstw.

Przedsiębiorcy proponowali również **wprowadzenie preferencji przy zamówieniach publicznych** dla małych i średnich firm, a także podejmowanie na szczeblu centralnym realnych działań pozwalających na **zwiększenie eksportu**. Propozycje zmian dotyczyły również, przynajmniej częściowego, **blokowania obcego kapitału**, który zagraża polskim, małym i średnim firmom.

Propozycje dotyczyły też podstaw tworzenia systemu wspomagania MSP, którymi powinny być **obligatoryjne Izby Handlowo-Przemysłowe**, podobnie jak to jest w większości krajów Unii Europejskiej. Inną propozycją zwiększającą efektywność systemu wspomagania MSP było także wprowadzenie systemu **sprawdzania wiarygodności przedsiębiorstw** oraz **ich zdolności kredytowych na poziomie instytucji**, takich jak ZUS czy Urząd Skarbowy poprzez zintegrowane systemy komputerowe.

W drugiej grupie propozycji zmian, związanych z systemem wspomagania małych i średnich przedsiębiorstw, najwięcej przedsiębiorców wskazywało na potrzebę **zwiększenia informacji o działaniach instytucji** wspierających przedsiębiorczość. Podkreślano konieczność rzetelnej i właściwej informacji w szerszym zakresie, co podkreślali zwłaszcza respondenci z grupy przedsiębiorstw nie korzystających z systemu wspomagania MSP.

Istotną grupę propozycji związanych z systemem wspomagania MSP stanowiły postulaty dotyczące **obniżenia wymagań formalnych**, głównie dzięki **zmniejszeniu liczby dokumentów niezbędnych do uzyskania pomocy** oraz **uproszczeniu procedur** dotyczących dokumentów. Respondenci podkreślali konieczność zwiększenia dostępności do pomocy finansowej, w tym przede wszystkim do kredytów, głównie dzięki obniżeniu kosztów oraz wysokości prowizji związanych z tą formą pomocy. Przedsiębiorcy podkreślali potrzebę zwiększenia dostępu do pomocy, zwłaszcza finansowej, **oferowanej przez Unię**

Europejską i inne instytucje zagraniczne. Wskazywali także na potrzebę zwiększenia dostępności do usług dla nowo powstających firm, poprawę informacji o możliwości nawiązywania kontaktów handlowych oraz konieczność pomocy w uzyskiwaniu dostępu do nowych technologii.

Wśród innych propozycji związanych z systemem wspomaganie małych i średnich przedsiębiorstw ankietowani podkreślali również **konieczność zewnętrznej, niezależnej kontroli dystrybucji środków** oraz **minimalizacji kosztów związanych z wynajmem lokali i usługami**

Kolejnym pomysłem może być również wprowadzenie wiedzy o sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, w tym, **zwłaszcza o systemie wspomagania MSP do programów nauczania szkół średnich i wyższych uczelni**. Dzięki temu przyszli menedżerowie i właściciele małych i średnich firm będą posiadali gruntową wiedzę, pozwalającą na w pełni efektywne korzystanie z systemu wspomagania MSP.

4. Podsumowanie

Podsumowując badania dotyczące oceny systemu wspomagania MSP w aglomeracji łódzkiej należy stwierdzić, że z usług instytucji wspierających przedsiębiorczość w większym zakresie **korzystają małe i średnie firmy** niż mikro podmioty. Firmy korzystające z systemu częściej działają na **rynku krajowym lub międzynarodowym**, a ich właściciele legitymują się najczęściej **wyższym wykształceniem**.

Ogólnie należy stwierdzić, że ocena jakości i kompleksowości (zakresu) usług oraz charakteru współpracy z instytucjami pomocowymi wypada pozytywnie. Większość respondentów **dobrze i bardzo dobrze ocenia te parametry**. Niepokojąca jest jednak duża liczba respondentów, którzy **nie słyszeli o systemie wspomagania MSP**, a jako główną przyczynę podają brak wystarczającej informacji o ofercie. Z drugiej strony, prawie połowa przedsiębiorców, którzy wiedzą o istnieniu instytucji wspomagających chciała skorzystać z ich usług. Przyczyną nieskorzystania w tym przypadku była przede wszystkim **obawa przed zaciąganiem zobowiązań**, a także **wysokie koszty usług i wysokie wymagania formalne**. Wśród form pomocy, o które chcieli starać się respondenci przeważały **usługi finansowe** oraz **doradcze**.

Zdecydowana większość respondentów wyraża opinie **o niewystarczającym zakresie informowania** o działaniach i usługach instytucji wspierających małe i średnie firmy. Połowa respondentów korzystających z oferty ocenia **koszty usług jako niskie i bardzo niskie**. Wskaźnik ten wypada znacznie gorzej w grupie małych i średnich firm, które koszty, jako **wysokie i bardzo wysokie** oceniają aż w 51%, a niskie i bardzo niskie jedynie w 36%. Również **dostępność do usług** oceniana jest źle i bardzo źle, szczególnie przez respondentów nie ko-

rzystających z systemu oraz przez najmniejsze podmioty. Zauważyć można również, że utrudniony dostęp do usług instytucji wspomagających mają przedsiębiorstwa handlowe.

Ponad 75% badanych uważa, że najkorzystniejszą formą pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw jest **pomoc finansowa**. Niezwykle ważne i przydatne może być również nawiązywanie **kontaktów handlowych**, a dla mikro podmiotów pomoc **lokalowa i ogólnobiznesowa**.

Przedsiębiorcy widzą niedostatki systemu wspomagania MSP i chętnie wysuwają różnego rodzaju postulaty dotyczące zmian w tym systemie. Wśród zmian związanych z polityką państwa podkreślano konieczność **zmniejszenia obciążeń podatkowych** oraz uproszczenia w systemie podatkowym państwa.

Propozycje dotyczące zmian w systemie na poziomie działania instytucji wspomagających dotyczyły przede wszystkim **zwiększenia zakresu informowania** o systemie oraz **zwiększenia dostępności do usług**. Przedsiębiorcy podkreślali też konieczność **obniżenia wymagań formalnych, zwiększenia dostępności do pomocy finansowej** oraz funduszy i środków oferowanych przez Unię Europejską i inne organizacje międzynarodowe.

W celu zwiększenia efektywności systemu wspomagania MSP i całego sektora małych i średnich przedsiębiorstw konieczna wydaje się również **promocja ducha przedsiębiorczości i propagowanie wiedzy o systemie wspomagania** wśród uczniów szkół średnich i studentów.

Literatura

- [1] **B. Piasecki (red.):** *Ekonomika i zarządzanie małą firmą*. PWN, Warszawa-Łódź 1998.
- [2] **Majewicz M.:** *Promocja małych przedsiębiorstw: przyczyny i instrumenty*. Instytut Finansów, Warszawa 1992.
- [3] **Moroz M.:** *Możliwości wykorzystania internetu przez małe i średnie przedsiębiorstwa*, Przegląd Organizacji, nr 2/2001.

ESTIMATE OF SYSTEM OF HELPING OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN LODZ AGGLOMERATION

Summary

The success and farthest development of polish economy, growth of competitiveness of enterprises and decrease of joblessness depends on development of small and medium enterprises to a great extent. However, they meet in the

course of operation on numerous barriers and limitations making difficult realization economic and social tasks. No doubt necessity of additional helping and stimulations of these development exists. There would be a chance of effective utilization state assistance from budget, as well as helpful means from European Union. However, the basic condition of forceful assistance is the creation of institutional system of advancement of enterprises.

Estimate of system of helping of small and medium enterprises in Lodz agglomeration is purpose of this article. Research have been carried among enterprises using with assistance, as well as which did not use with it. Businessmen have presented expectations in accordance with solutions of assistance for sector MSP.

Źródło:

Matejun M., Ocena systemu wspomagania małych i średnich przedsiębiorstw w aglomeracji łódzkiej, „Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej, seria: Organizacja i Zarządzanie”, nr 38/2003, s. 29-44.